

Att älska livet

DE NORDISKA BISKOPARNAS HERDABREV
OM ÄKTENSKAP OCH FAMILJ

VERITAS FÖRLAG

Veritas Förlag
Götgatan 68
Box 4114
102 62 Stockholm
tel 08-462 66 36
fax 08-643 77 86
veritas@katolskkyrkan.se
www.veritasforlag.se

Bokhandelsdistribution:
Katolsk Bokhandel
Kungsträdgårdsgatan 12
Box 7204
103 88 Stockholm
tel 08-611 34 35
fax 08-611 34 33
kbh@katolskbokhandel.com
www.katolskbokhandel.com

Tidigare skrifter i serien:

- 1 Den heliga Birgitta – Europas skyddshelgon
JOHANNES PAULUS II, 2003
- 2 Rosenkransbönen – Apostoliskt brev
JOHANNES PAULUS II, 2003
- 3 Enhet i mångfald. Herdabrev under jubileumsåret
ANDERS ARBORELIUS, 2004
- 4 Kyrkan i det tredje årtusendet
JOHANNES PAULUS II, 2004

Att älska livet. De nordiska biskoparnas herdabrev om äktenskap och familj

© Veritas Förlag, 2005

Omslag: Foto Stig Hammarstedt

Grafisk form: Laila Reppen

ISBN 91-89684-33-8

Tryckt hos Prinfo/Team Offset & Media i Malmö AB, 2005

INNEHÅLL

1	INLEDNING	5
1.1	HERDABREVETS SYFTE OCH DESS GRUND	
1.2	NYA TESTAMENTETS LÄRA	
2	DEN KRISTNA BILDEN AV MÄNNISKAN	8
2.1	SKAPAD TILL GUDS AVBILD	
2.2	MÄNNISKANS FRIHET	
2.3	DEN NYA BEGYNNELSEN I KRISTUS	
3	ÄKTENSKAPET SOM SAKRAMENT	14
3.1	DE BLIR EN KROPP	
3.2	FÖRUTSÄTTNINGAR	
3.3	GUDS GÅVA OCH UPPGIFTEN FRÅN GUD	
4	ÄKTENSKAP OCH FAMILJ	19
4.1	FAMILJENS TILLBLIVELSE	
4.2	MOTTAGANDET AV BARNEN	
4.3	FÖRÄLDRARNAS UPPGIFT	
4.4	FARAN MED ATT FÖRÄLDRARNA KOMMER IFRÅN VARANDRA – SKILSMÄSSA	
5	DET KRISTNA ÄKTENSKAPET OCH DEN KRISTNA FAMILJEN I DET NUTIDA SAMHÄLLET: ETT FRÄMMANDE ELEMENT ELLER EN UTMANING?	27
5.1	FAMILJENS UPPDRAG	
5.2	ETT HÖGT STÄLLT MÅL	
5.3	VÄGAR ATT FÖRVERKLIGA MÅLET	
6	KYRKANS HJÄLP: FAMILJEN OCH FÖRSAMLINGEN	32
7	AVSLUTNING	35

1

Inledning

1.1 HERDABREVETS SYFTE OCH DESS GRUND

1.1.1

Precis som under tidigare år vill vi, Nordeuropas katolska biskopar, ännu en gång komma med ett herdabrev om grundläggande värden i människans liv. Denna gång handlar det om äktenskap och familj.

1.1.2

Även om våra länder anses sekulariserade kan vi se ett allt större intresse för religiösa frågor. Det förs en livaktig debatt om grundläggande värden i vårt nuvarande samhället och inför framtiden. Intresset för andliga värden står inte alltid i skarp kontrast till en i stor utsträckning materialistiskt präglad värld. Trots att vårt samhälle i hög grad är globaliserat och enhetligt, är många människors möjlighet att ta till sig livets stora frågor icke desto mindre beroende av den enskilda individen. Ingen enda auktoritet – inte heller Kyrkan – tycks längre tilldra sig någon uppmärksamhet från större grupper av människor. Ingen auktoritet förmår övertyga dem. Trots att den nya andliga törsten och intresset för etiska frågor hos många saknar struktur och är motsägelsefulla, innebär de en stor möjlighet för Kyrkan att på nytt kunna föra ut Evangeliet bland människorna.

Man bör också se äktenskapet och familjen idag ur den synvinkeln. Det traditionella familjemönstret, med allt vad det innebär, är sedan årtionden inte längre basen för människors livsstil. Å ena sidan inrättar människan sitt liv i en skala från äktenskapsliknande samlevnadsformer till ett singelliv utan förpliktelser. Å andra sidan lider hon av de nederlag och de besvikelser hon råkat ut för genom trasiga äktenskap och brustna familjeband. Trots att den moderna människan vill hålla fast vid valmöjligheter och mångfald, söker hon till sist ändå också kärlek, trohet och trygghet. Med den vetskapen som utgångspunkt vill

Kyrkan förkunna det kristna budskapet om äktenskap och familj för att ge människorna hopp och tröst och för att få dem att upptäcka dessa sanna värden.

1.1.3

Som kristna tror vi att vi fått dessa grundläggande värden från Gud. Det är vår uppgift att upptäcka deras innehåll, vidden av dem och hur vi ska kunna förverkliga dem. Steg för steg uppenbarar Gud dessa värden för oss. Först möter vi dem i folket Israels heliga skrifter och sedan slutgiltigt, i full klarhet, i Jesus Kristus, den förbådade Messias, som vi tror på som Guds Son som blivit människa. Han lär oss de sanna värdena, för han själv är sanningen (jfr Joh 14:6). I hans liv har sanningen blivit verklighet. Hans lärjungar har nedtecknat, förklarat och konkretiserat hans ord och hans verk, därtill inspirerade av den Helige Ande. Precis som Jesus själv har de ofta gått tillbaka till händelser, historier, bud och profetior ur Gamla Testamentet, kommenterat dem och på nytt gjort dem tillgängliga. På så sätt har Guds uppenbarelse förts vidare och fullbordats. Nya Testamentet förmedlar det mest väsentliga och normgivande i Guds uppenbarelse, och är därför den viktigaste källan till de grundläggande värdena i vårt liv.

1.2 NYA TESTAMENTETS LÄRA

1.2.1

Nya Testamentet förmedlar en klar bild av relationen mellan man och kvinna och likaså mellan föräldrar och barn. Det står klart att Gud har menat att dessa relationer ska utgöra grunden för människornas gemensamma liv. Genom att låta sin Son bli människa i en familj har han visat hur stort värde han sätter på denna relation.

1.2.2

I sina uppgörelser med fariséerna har Jesus talat om vad som kännetecknar äktenskapet: det är ett förbund mellan en man och en kvinna. De två ska bli "ett kött". Eftersom Gud har bundit dem samman med varandra, är deras enhet så innerlig att ingen människa kan skilja dem från varandra (jfr Matt 19:4–6).

1.2.3

Denna syn på äktenskapet har aposteln Paulus tagit fasta på och vidareutvecklat. Han talar om kärleken som den kraft som binder samman man och kvinna, en osjälvisk hängivenhet, lik den Kristus visar sin kyrka (jfr Ef 5:21–33). Paulus tecknar bilden av en familj, där äktenskapet är grunden. Också familjen ska präglas av föräldrarnas kärlek till sina barn och barnens kärlek till sina föräldrar (jfr Ef 6:1-4; Kol 3:18–21).

1.2.4

Denna lära om äktenskap och familj visar hur Gud ser på “den nya människan”, för vilken Jesus Kristus är förebilden. Den visar hur människan åter kan utvecklas tack vare återlösningen från synden. Just i äktenskapet och familjen ska den nya människan få möjlighet och kraft att förverkliga Guds plan med sitt liv.

1.2.5

Den heliga familjen är förebilden för varje kristen familj. Marias och Josefs inbördes kärlek och deras trohet mot varandra, deras osjälviska hängivenhet i förhållande till det barn Gud anförtrott dem och den djupa samhörigheten mellan Jesus, Maria och Josef är en förebild för varje äktenskap och för varje familj som vill förverkliga Guds plan.

2

Den kristna bilden av människan

2.1 SKAPAD TILL GUDS AVBILD

2.1.1

I uppgörelsen med fariséerna som vi redan nämnt, säger Jesus: "Har ni inte läst att Skaparen från början gjorde dem till man och kvinna?" (Matt 19:4) Därmed tar han fasta på en sats ur skapelseberättelsen: "Gud skapade människan till sin avbild, till Guds avbild skapade han henne. Som man och kvinna skapade han dem" (1 Mos 1:27).

2.1.2

Detta betyder att människan inte bara är mer innerligt förenad med Gud än alla andra skapade varelser utan att hon till och med liknar honom. Det heter också att människan alltid står i förbindelse med sin Skapare och lever i gemenskap med honom och med andra människor. I sitt sökande efter den andre måste hon gå ut ur sig själv. Därför skapade Gud människan "som man och kvinna". Just i relationen mellan man och kvinna ser man att människorna är hänvisade till varandra. Man och kvinna söker varandra både andligt och kroppsligt för att bli ett. Detta förbund välsignar Gud och gör det fruktbart, så att barn kan bli till.

2.1.3

Gud utgick alltså från sig själv, när han skapade människan. Hon skapades till hans avbild. Att se människan betyder därför att också se Gud. Utan Gud är människan en gåta. Och om människan inte relaterar till Gud kan hon inte heller utvecklas på ett meningsfullt sätt.

2.1.4

Vi tror på den treenige Guden: Fadern, Sonen och den Helige Ande. Även om vi inte kan förstå denna hemlighet och många tycker att den inte spelar någon roll för deras liv, är tron på den treenige Guden fundamental för vår uppfattning av Gud och av oss själva som människor. Människan kan inte leva utan relationer. Så som Gud alltid lever i ge-

menskap med sig själv som Fadern, Sonen och den Helige Ande, så ska människan på liknande sätt skapa relationer och gemenskap med andra. Relationerna i Gud är alltid kärleksrelationer: Fadern älskar Sonen och Sonen älskar Fadern. Denna kärlek får sitt uttryck i den Helige Ande. Även människorna ska älska varandra. Kärlek som liknar Guds kärlek är grunden för människors relationer med varandra. Det handlar inte om en kärlek som enbart tar hänsyn till den egna känslan och på kort sikt tillfredsställer den. Det handlar om den uthålliga kärleken till den andre, om respekt, högaktning och uppskattning, en kärlek där man vill ge den andre allt gott och där man gläder sig åt att han/hon finns. Denna kärlek ger glädje och är fullödlig. Den lämnar den andre fri, omfamnar utan att kväva, söker förening utan att tvinga sig på. Visst hoppas den att kärleken ska vara besvarad, men den lämnar den andre fri att svara ja eller att vara avvisande. Denna kärlek binder oss till Gud och gör det möjligt för oss att verkligen nå fram till en gränslös enhet med andra. Den söker först älska Gud tillbaka, eftersom han först har älskat oss och söker sedan den andra människan. Den ger oss möjlighet att gå ut ur oss själva och skapa äkta relationer.

2.1.5

Kärleksrelationen mellan man och kvinna leder till den innerligaste föreningen i äktenskapet. Så har Gud velat det (jfr Mos 2:24). Dessutom har han skapat människan som en könsvarelse. Sexualiteten är en helig gåva, eftersom Gud, all helighets källa, själv har nedlagt den i människan. Den är till välsignelse för människorna, både för dem som älskar varandra och för frukten av den sexuella föreningen, den nya människan. Så fullbordas Guds uppdrag till människan: "Var frukt-samma!". Sexualiteten är alltså inte en förmåga som människan godtyckligt kan förfoga över. Den måste ingå i en kärleksrelation och vara ett uttryck för denna relation. Endast i ett oupplösligt äktenskap sker detta på ett riktigt sätt, ett äktenskap där kärleksrelationen är uthållig i alla avseenden och omfattar kropp och ande i en ömsesidig harmoni. Endast ett sådant äktenskap kan bära god frukt: fördjupningen av den ömsesidiga kärleken mellan man och kvinna, och barn som kommer till i en anda av ansvarsfullhet där man verkligen söker barnens bästa.

2.2 MÄNNISKANS FRIHET

2.2.1

Gud har skapat människan av kärlek. Människan kan bejaka hans kärlek eller lämna den obesvarad. Hon kan till och med säga nej till den. Därmed har människan möjlighet att antingen leva i gemenskap med Gud, att leva utan honom eller rentav leva i ett motsatsförhållande till honom. Redan i paradiset valde människan det andra alternativet. Detta är ursynen, som allt sedan dess vidlåder alla människor, "arvsynen". Den har till den grad fördärvat människans ursprungliga inriktning på den sanna kärleken att hon ofta lever långt ifrån den lycka som hon skulle kunna få genom den sanna kärleken. Detta drabbar alla människor. Därtill kommer att människan om och om igen gör samma sak. Förhållandet till Gud blir än mer disharmoniskt. Gud erbjuder alltid sin kärlek. Människan tar emot den eller inte, struntar i den eller gör i vissa fall direkt motstånd mot den. I likhet med sina stamfäder blir hon lurad till detta av Guds motståndare, djävulen.

2.2.2

Människans negativa hållning gentemot Gud och hennes störda förbindelse med honom får konsekvenser för hennes förhållande till sig själv, till andra människor och även till den värld hon lever i. Människan drar sig tillbaka till sig själv, sluter sig inne i sig själv och kan inte längre nå fram till en äkta, osjälvisk kärleksrelation.

2.2.3

Människan har också en tendens att bedöma inte bara medmänniskan utan också sig själv bara efter det yttre. I samband med sexualiteten blir det tydligt. Sexualiteten uppfattas ofta inte längre med allt vad den innebär biologiskt och andligt. Den uppfattas inte som en möjlighet att förverkliga den sanna kärleken. I stället är det begäret som tar överhanden. Det får till följd att den sexuella föreningen inte längre leder fram till en verkligt harmonisk gemenskap. Sexualiteten blir sig själv nog: den tjänar bara den egna tillfredsställelsen. Ofta glömmes eller förnekas människan att sexualiteten är till för att bekräfta enheten mellan man och kvinna och att barn är frukten av förbindelsen. I stället försöker hon förhindra att barn blir till.

2.2.4

Om inte människans livsföring bygger på sann kärlek utan på individualism och i dess förlängning egoism, kan hon ofta inte längre förhålla sig positiv och förtroendefull till sin omgivning och sina dagliga uppgifter. Det gäller både familjen och livet i samhället.

2.2.5

Människan är alltså svårt belastad av ursynen och dess konsekvenser som står hindrande i vägen för hennes kallelse till kärlek. Äktenskap och familj men också samhället i stort drabbas svårt av människans brist på sann kärlek. Men djupt i människans hjärta lever ofta den längtan som Gud väckt i henne, en längtan att återvända till den ursprungliga enheten med honom och andra människor, en längtan som förblir levande men kanske omedveten. I denna längtan har Gud sökt henne först genom profeternas maningar och vädjanden och till sist genom att låta sin Son bli människa.

2.3 DEN NYA BEGYNNELSEN I KRISTUS

2.3.1

I Guds Son, Jesus Kristus, uppenbarade sig den nya människan. Jesus föddes i en familj där hans kärlek kunde växa och utvecklas fullt ut.

2.3.2

Jesus hyste alltid en tvåfaldig kärlek: kärleken till Gud, sin Fader och kärleken till människorna. Hans kärlek var rak, öppen, förtroendefull och ödmjuk. Jesus var lydlig mot sina föräldrar (jfr Luk 2:5), även om han visade att han först och främst måste lyda sin himmelske Fader. Till Maria och Josef sa han: "Visste ni inte att jag måste vara hos min Fader" (Luk 2:49). Han "blev äldre och visare och vann Guds och människors välbehag" (Luk 2:52).

2.3.3

Redan Jesu barndom visar att den kärlek som var kännetecknande för honom liksom för Maria och Josef, krävde offer, i första hand gentemot Gud. Ett liv i kärlek kräver inte bara att man uthärdar lidande och att man utan reservationer ger sig hän åt den älskade. Det kräver också förtroende och tillit till Gud.

2.3.4

Ända från början av sitt offentliga liv predikade Jesus, som Kristus, mänsklighetens frälsare, osjälvisk kärlek och var själv en förebild när det gäller det. Han sökte ingenting annat än välgång och frälsning för alla människor, enligt Guds önskan. Hans ord och handlingar var genomsyrade av osjälvisk kärlek.

2.3.5

I en ny gemenskap samlade Jesus bröder och systrar, som trodde på honom, kring sig (jfr Matt 12:46–50). De skulle vara präglade av tillit till den himmelske Fadern, hängivenhet i förhållande till honom själv och ömsesidig kärlek till varandra. Särskilt i de lärjungar som stod honom allra närmast inpräntade han att de skulle leva ett liv i kärlek. På aftonen före sitt lidande visade han ett konkret exempel på äkta kärlek. Genom att tvätta lärjungarnas fötter visade han hur de skulle följa honom i ödmjuk beredvillighet till tjänst och osjälvisk kärlek (jfr Joh 13:15).

2.3.6

“Jesus visste att hans stund hade kommit, då han skulle lämna världen och gå till Fadern. Han hade älskat sina egna, som levde här i världen, och han älskade dem intill slutet” (Joh 13:1). Kärleken drev honom och gav honom kraft att fullborda försoningen för alla människor, en försoning som måste till för att det ursprungliga kärleksförhållandet mellan Gud och människan skulle återställas. På samma gång gav han sig själv som offer åt Fadern genom sitt lidande och sin död på korset. “Därför har Gud upphöjt honom över allt annat” (Fil 2:9). Jesus tillintetgjorde ursynen och öppnade på nytt möjligheten för människorna att vända hem till Gud. Han gav dem också kraft att åter helt och fullt kunna leva i kärlek.

2.3.7

Den uppståndne Herren skänkte sina lärjungar den Helige Ande som kraft och hjälp, Anden som är kärleksbandet mellan Fadern och Sonen i Treenigheten. Anden leder de troende fram till den fulla sanningen, när han förhärslig Jesus, bekräftar Jesu ord och förkunnar den kommande frälsningen (jfr Joh 15:7–14).

2.3.8

Jesus öppnar dörren till en ny värld där makt, ägodelar och njutning inte längre är herrar, utan en värld sådan den fanns i Guds tanke från början, en värld där människorna erkänner Gud som Herre och Fader och är hängivna honom men också varandra. I äktenskapet bekräftar man och kvinna varandra när de blir en oskiljaktig enhet präglad av kärlek och trohet. Ur detta hämtar de kraft att bilda en sann familj, som är till glädje för både dem själva och deras barn. Gud själv bekräftar och välsignar deras oskiljaktiga enhet, kärlek och trohet i äktenskaps sakrament.

3

Äktenskapets sakrament

3.1 DE BLIR EN KROPP

3.1.1

Befrielsen från ursynen genom Jesus Kristus blir verklighet och firas i sakramenten. Sakramenten är heliga förbindelselänkar mellan Gud och människorna. I sakramenten är Jesus Kristus verksam genom den Helige Ande. Han förmedlar den frälsning som Gud vill låta varje människa få del av. Denna befrielse från synden återverkar även på andra människor. Därför är den också av betydelse för församlingen.

3.1.2

Jesus har anförtrott sakramenten åt Kyrkan, som han instiftat med apostlarna som grund. I sakramenten, som utdelas av Kyrkan, är den Helige Andes kraft verksam. Därför kan Kyrkan kallas Ursakramentet. I henne och genom henne kommer frälsningen, förmedlad i sakramenten, både den enskilde och församlingen till del.

3.1.3

Det första och grundläggande sakramentet är dopet. Dopet renar från ursynen och alla personliga synder och gör mottagaren till Guds barn och till medlem i Kyrkan. Dopet ger den döpte tillgång till alla de nådemedel som Gud förfogar över i synnerhet den heliga eukaristin. Bekräftelsens sakrament stadfäster dopet. I bekräftelsens sakrament utgjuter Gud på ett särskilt sätt den Helige Ande och individen får därigenom kraft att förverkliga barnskapet hos Gud. Därigenom blir mottagaren någon som vittnar om Jesus Kristus och är kallad att medverka till att bygga upp Kyrkan och få den att växa och att själv vara en förmedlare av frälsningens budskap till andra.

3.1.4

Äktenskapet kan därför gestaltas enligt Guds plan och bli en plats för välgång, lycka och frälsning. Ursprungligen var äktenskapet av Gud menat att vara ramen för ett liv i kärlek till honom och mellan makarna. Jesus Kristus har på nytt påmint oss om Guds plan med äktenskapet (jfr Matt 19:3–9). Aposteln Paulus har jämfört den äktenskapliga kärleken med Kristi kärlek till Kyrkan, hans kropp. Så som Kristus gav sig åt Kyrkan, bör också man och kvinna ge sig åt varandra i äktenskapet. De ska älska varandra “som sin egen kropp” (Ef 5:28). Deras oegennyttiga liv för varandra skapar en oskiljaktig samhörighet, en enhet genom vilken “de två ska bli ett” (Ef 5:31). Just detta blir möjligt genom Kristi läkande kraft. Han har upphöjt äktenskapet till sakrament och låter det bli ett instrument för välgång och lycka såväl för det äkta paret som för familjen och samhället.

3.2 FÖRUTSÄTTNINGAR

3.2.1

I likhet med varje annat sakrament är också äktenskapets sakrament ett kärlekserbjudande från Gud. Det måste därför ingås fritt och medvetet. Ett giltigt äktenskap förutsätter att de äkta makarna är fria, att de är medvetna om vad äktenskapet innebär och vad som är dess mål. Man och kvinna ska uteslutande tillhöra varandra och vara absolut trogna mot varandra. De ska leva så i sitt äktenskap att deras kärlek till varandra fördjupas mer och mer och kan leda till att barn blir till.

3.2.2

Därför krävs en saklig och intensiv förberedelse för äktenskapet. Först måste de två som älskar varandra grundligt lära känna varandra, pröva hållbarheten i sin kärlek och växa i hängivenhet till varandra. Samtidigt måste de emellertid fördjupa sin kunskap om Kyrkans lära och ta del i det kyrkliga livet. Slutligen måste de bli mer och mer medvetna om att de tillhör varandra “i medgång och motgång, i sjukdom och hälsa”. Därvid bör de låta sig ledas av Kyrkan, dess övertygelse, dess sanning och dess kraft. Förberedelsen för vigseln har som mål en kyrklig fest, då äktenskapet ingås, en fest som även bör vara en församlings-

angelägenhet. På detta sätt bör äktenskapets sakrament, som de äkta makarna ingått med Kyrkan välsignelse, kunna bära frukt.

3.2.3

Det som nyss sagts gäller inte bara för äktenskap mellan två katoliker. Var och en som är döpt och som medvetet och uppriktigt ingår ett livslångt äktenskap har del i Guds nåd. Om de blivande makarna är av olika konfession är biskopens tillstånd nödvändigt för att de ska kunna ingå ett katolskt äktenskap. Ett äktenskap där paret har olika religion, det vill säga när en av parterna inte är döpt, kan endast ingås och få giltighet efter en uttrycklig dispens från biskopen.

3.2.4

Enligt den katolska kyrkans övertygelse är ett äktenskap endast giltigt om båda parterna är "fria", det vill säga inte är bundna vid en annan partner i ett tidigare äktenskap. Ett sådan förbund upphävs inte genom en civil skilsmässa, inte heller genom en skilsmässa som utfärdats av en icke-katolsk kyrkogemenskap. Om det inte står klart att ett äktenskap verkligen har ingåtts på ett giltigt sätt, särskilt när det handlar om icke-katoliker, måste man låta undersöka detta i en kyrklig äktenskapsdomstol.

3.2.5

Under förberedelsestiden får de förlovade inte föregripa det äktenskapliga samlivet och den äktenskapliga sexualakten. Man kan inte leva ett äktenskap på prov, för äktenskapet är ett förbund för livet. Dessutom går det inte att förverkliga livet i en familjegemenskap utan det stabila och oupplösliga äkta standet, som ger den trygghet som behövs.

3.2.6

Därför får man inte betrakta den sexuella föreningen endast som något rent biologiskt, något som framför allt är till för njutning, utan den måste alltid vara ett uttryck för den ömsesidiga kärleken och en bekräftelse på den. I den sexuella föreningen måste möjligheten att kunna få barn hela tiden finnas med. Därför står användandet av preventivmedel i strid mot de äkta makarnas värdighet och deras kärleksförening.

3.2.7

Dessa reflektioner över äktenskapet och sexualiteten förklarar också varför homosexuella partnerskap och homosexuella relationer inte kan stå i samklang med Guds avsikt med människans sexuella liv.

3.2.8

Äktenskapet är alltså ett förbund mellan man och kvinna, grundat på deras totala hängivenhet i förhållande till varandra. Gud själv träder in i detta förbund för att hjälpa paret och för att stärka den ömsesidiga osjälviska kärleken.

3.3 GUDS GÅVA OCH UPPGIFTEN FRÅN GUD

3.3.1

Det äktenskap som levs på djupet och som förverkligas på rätt sätt kan man endast förstå som en gåva, Guds gåva till människorna och en ömsesidig gåva mellan man och kvinna. Om de öppnar sig för Kristi kärlek och låter den verka i sig så att den andre vet sig vara älskad, är det en gåva, men en gåva som också innehåller en uppgift. Guds kärlek kommer ju hela tiden att vara verksam i äktenskapet. Sakramentet ger paret kraft att leva på det sättet. Genom sakramentet förblir kärleken oavlatligt verksam, trogen sanningen, öppen för att ta emot barn. Den strävar ständigt efter förnyelse och fördjupning och anpassar sig till växlande omständigheter och stigande ålder och är inriktad på att bygga upp familjen.

3.3.2

Äktenskapet är beroende av "näring", näring från Gud. Denna näring får paret framför allt genom att delta i Kyrkans liv i gemensam bön och genom sakramenten, framför allt bikten och eukaristin. Dessutom är det nödvändigt i ett äktenskap att man om och om igen visar varandra tecken på kärlek i det dagliga umgänget med varandra och i de gemensamma uppgifterna, särskilt uppfostran av barnen.

3.3.3

De äkta makarnas liv kan vara ett vittnesbörd i samhället om den sanna kärleken. Deras äktenskapliga liv bidrar till att bygga upp samhället efter Guds plan. Det förmedlar människornas frälsning genom Jesus Kristus eftersom hans gudomliga kärlek, genom parets kärlek, blir konkret i livet tillsammans med medmänniskorna. Med rätta väcker ett gott och beständigt äktenskap uppmärksamhet och beundran. Det bidrar på ett särskilt sätt till att det glada budskapet från Kristus kan utbredas och tas emot.

4

Äktenskap och familj

4.1 FAMILJENS TILLBLIVELSE

4.1.1

När ett äktenskap ingås, lovar man och kvinna varandra trohet “i alla våra livsdagar”. Troheten ska bevaras “i medgång och i motgång, i sjukdom och i hälsa”. På den grunden kan de äkta makarna förklara sig beredda att bli far och mor och att uppfostra sina barn kristet. Deras äktenskap är ju ett förbund för hela livet och utgör därigenom den bärande grunden för en harmonisk uppväxt för barnen som kan lita på sina föräldrar.

4.1.2

Ett sådant äktenskap är endast möjligt om man och kvinna älskar varandra med osjälvisk och oinskränkt kärlek. Guds välsignelse som nedkallats över det äkta paret ger en garanti för sådan kärlek. Gud förenar de äkta makarna så innerligt att deras kärleksförbund blir omöjligt att upplösa.

4.1.3

Om två människor som älskar varandra offentligt ingår ett sådant äktenskap, efter moget övervägande, i frihet och i fullt medvetande om det ansvar de tar på sig, utgår Kyrkan från att de verkligen menar allvar med äktenskapet och att de är fast beslutna att hålla sitt löfte.

4.1.4

Men inte sällan visar det sig att det inte är enkelt att i längden leva ett liv i ömsesidig kärlek. Den äktenskapliga kärleken kan ibland kräva en näst intill heroisk självupppoffring, inte bara vid långvarig sjukdom eller i fall av otrohet, vid alkoholberoende eller vid slarv med försörjningsplikten mot familjen, utan kanske ännu mer i vardagens trampkvarn.

Paret upplever då att de långsamt förlorar varandra. För att undvika detta måste de om och om igen ge och förlåta. De måste ge utav sig själva och försöka att alltid vara helt öppna för varandra och utesluta varje tredje part.

4.1.5

Den som har gjort sig skyldig till otrohet, till slarv med försörjningsplikten mot familjen eller brustit i uppmärksamhet mot den andre, bör ändra sitt uppförande. Partnern ska kärleksfullt påpeka det felaktiga beteendet och uppmuntra till bättring. Allra viktigast är det att visa den skyldige att kärleken fortfarande lever och att det är möjligt att få förlåtelse.

4.1.6

Kärlek är en process, ett oavbrutet växande, allt närmare varandra. Växandet pågår livet igenom. Endast den som alltid är beredd att lämna den andre företräde kan räkna med erkännande, intresse och accepterande. Men även om detta blir en förvägrat får man inte ge upp sin egen osjälviska kärlek. Att verkligen älska betyder: att själv visa kärlek, även om man inte får någon kärlek tillbaka eller känner sig bortstött.

4.1.7

Sann kärlek förblir svår. Det krävs att man är beredd till offer om den andre bara vill bli älskad och inte besvarar kärleken eller bara gör det med förbehåll. Samma sak gäller föräldrars kärlek till sina barn. Hur ska barnen kunna uppleva sann kärlek om inte föräldrarna är förebilder? Om de äkta makarna är hängivna i förhållande till varandra kommer de att märka att det lönar sig. Om båda är beredda att leva enligt sina löften vid vigseln växer också glädjen över kärleken. Att avstå från sig själv lönar sig eftersom man vinner den andre och det är ju precis vad man önskat.

4.2 ATT TA EMOT BARN

4.2.1

Äktenskapet måste vara öppet för barn. Det är så väsentligt att om den ena äkta maken eller båda utesluter tanken på barn, gör detta äktenskapet ogiltigt. Redan då Gud skapade man och kvinna sa han till dem: "Var fruktsamma och föröka er, uppfyll jorden och lägg den under er" (1 Mos 1:28). Alla kulturer betraktar barn som en välsignelse. Den som inte längre ser på barn som en välsignelse har missförstått kärleken och försöker njuta av livet bara för sin egen skull eller eventuellt också för den andres. En sådan inställning strider mot den äktenskapliga kärleken. Att låta barn bli till är ju något som bekräftar och fördjupar kärleken. Barn är kärlekens frukt.

4.2.2

Det är inte bara kvinnan som får barn utan barnet behöver en mor och en far som tillsammans vill bilda och bygga upp en familj. Endast föräldrar som verkligen älskar varandra och lever i denna kärlek kan uppfostra barnet i sann kärlek. Därför ska barn bli till endast inom ett stabilt äktenskap och buret av kärlek. Barnet behöver få uppleva sådan kärlek för att kunna lära sig den och öva sig att leva i den.

4.2.3

Gud har skänkt sexualiteten till man och kvinna. Den är inriktad på att alstra barn, men kanske lyckas inte det. Äkta par som gärna skulle vilja ha barn får utnyttja den medicinska vetenskapen. Konstgjord befruktning i vilken form det vara må kan dock inte förstås som en yttring av deras ömsesidiga kärlek till varandra och ger inte barnet den värdighet som tillkommer det. Barnet förblir alltid en gåva från Gud. Han är Skaparen som använder kärleksrelationen och mannens och kvinnans sexualitet för att skapa ett nytt liv.

4.2.4

Gud skänker det nya livet och det tillhör honom. Därför är det nya livet okränkbart ända från befruktningen. Föräldrarna måste alltid ha detta klart för sig. De ska ta emot barnet i kärlek, även om det kanske

inte motsvarar deras förväntningar eller rentav utgör ett hinder. Gud har själv anförtrott dem detta barn, för att de ska försörja det, skydda det och framför allt älska det. De kan alltid räkna med Guds hjälp.

4.2.5

Många äkta makar kan inte få barn på normalt sätt trots att de önskar det. Barn är alltid ytterst en gåva från Gud. Gud har emellertid en uppgift redo även för barnlösa äkta makar. De kan exempelvis ställa sig öppna för att adoptera barn och ta hand om och uppfostra övergivna eller utsatta barn eller barn som är föräldralösa och bilda en familj med dem. Därigenom kan dessa äkta makar få erfara föräldrakärlek. Barnlösa äkta par kan också ta på sig särskilda uppgifter i Kyrkan och i församlingen och på det sättet vara till nytta.

4.2.6

Frågan om att ta emot barn förutsätter att förlovade par liksom äkta makar vill leva efter Guds plan. De behöver för detta en uppriktig tro på Guds godhet och en djup förtröstan på att han leder dem. När de ber om att Gud ska ge dem kraft och ljus får de hjälp. Också genom sakramenten får de styrka.

4.3 FÖRÄLDRARNAS UPPGIFT

4.3.1

Äktenskapet är inriktat på fruktsamhet och därmed på familjebildning. I familjen som sann gemenskap har föräldrarna en nyckelroll. Den bärande kraften är den kärlek som barnen förnimmar redan i moderlivet. Barnet ska känna att föräldrarna gläder sig över dess ankomst och dess födelse och med glädje upptar det i syskongemenskapen.

4.3.2

De förhållanden som barnet växer upp under, framförallt under de första levnadsåren, präglar barnets senare hållning till grundläggande livsfrågor. Barnet måste få erfara öppenhet, förtroende, hoppfullhet och i synnerhet äkta kärlek. Samtidigt måste barnet redan tidigt lära sig att ge utrymme åt andra, att anpassa sina önskningar efter de möj-

ligheter som står till buds och att finna sig i restriktioner. Om barnet gör fel och inte uppför sig väl, ska det inte bara kunna ta emot förebråelser från föräldrarnas sida och visa ånger, utan också få känna att föräldrarna förlåter. Barnet ska i synnerhet inspireras till att visa medkänsla med sjuka, handikappade och med äldre människor och vara redo att hjälpa dem.

4.3.3

I våra länder tillhör föräldrarna ofta olika kyrkor eller också är den ena föräldern inte döpt. Därför ska föräldrarna från första början vara klara över att den katolska kyrkan väntar sig av dem att de låter döpa barnet katolskt och sedan ger det en katolsk uppfostran. Ansvar för detta vilar i första hand på den katolska föräldern.

Det är emellertid önskvärt att den icke-katolska föräldern om möjligt ställer sig bakom ett katolskt dop och en katolsk uppfostran. Det är viktigt att föräldrarna förmedlar en klar och entydig syn på tron och det kristna livet till barnen, så att barnen i sin tur kan göra det kristna livets innehåll och krav till måttstock för sitt uppförande. Så snart de är gamla nog att förstå det, ska de bli upplysta om skillnaderna mellan föräldrarnas tro och kyrkotillhörighet och lära sig att respektera dessa skillnader. Men samtidigt ska de uppmanas att själva stå fasta i sin tro och vara trofasta mot sin kyrka. För att detta ska lyckas är den katolska föräldern avgörande som förebild.

4.3.4

Barnet är genom dopet ett Guds barn och den himmelske Fadern ger sin välsignelse åt barnet och dess liv, vilket man regelbundet måste påminna barnet om. Därför måste undervisning i den bibliska historien ingå i uppfostran. Särskilt ska barnet bygga upp en relation till Jesus i sitt hjärta och i Maria se sin himmelska moder. I familjen ska bönen ha sin plats som avslutning på dagen. Föräldrarna bör också ta med barnen till kyrkan och göra klart för dem att Gud bor där och att han alltid är där för dem. Så småningom lär sig barnen vad som försiggår när man firar liturgin och hur de ska bete sig då. Till denna grundläggande religiösa fostran som föräldrarna ger barnen kan sedan kateketerna i församlingen knyta an. Kateketerna förbereder barnen, särskilt

inför deras första kommunion och leder in dem i församlingens liv som medvetna kristna.

4.3.5

Föräldrarnas trosliv är av stor betydelse och deras liv som förebilder kommer inte att förfela sin verkan på barnen, även om de som vuxna försöker gå andra vägar än vad föräldrarna skulle önskat. Kärleksfulla förmaningar och föräldrarnas eget uppförande kommer att med tiden bära frukt. Avgörande är att föräldrarna klart formulerar och förklarar den egna övertygelsen och alltid håller dörren öppen för samtal.

4.3.6

För barnen är det synnerligen viktigt åt vilka människor föräldrarna anförtror sina barn och vilka lärare föräldrarna väljer åt dem och i vilka kretsar de umgås. Principiellt bestämmer föräldrarna innehållet i sina barns uppfostran och kan vänta sig att detta respekteras. Barnen behöver en enhetlig uppfattning om livet, så att de sanningar och värderingar de möter under uppväxten kan harmoniera med varandra. De kommer också långsamt att erfaras att det utanför familjen ofta finns andra föreställningar om gott och ont. De måste lära sig att se klart på dessa andra föreställningar och utifrån det anpassa sitt umgänge med andra.

4.4 FARAN MED ATT MAKARNA FJÄRMAR SIG FRÅN VARANDRA – SKILSMÄSSA

4.4.1

Kärlek måste växa för att kunna bestå i längden. Ofta misslyckas de som slutit ett förbund byggt på förälskelse men som lider brist på uthållig kärlek. Eftersom makarna inte vill ge upp sitt förmenta oberoende och sitt självförverkligande saknar de ofta kraft och tålamod att hålla ut i en äkta kärlek. Kanske hade de felaktiga förväntningar på att få en kärlek tillbaka som passade dem. Eller också ville de kanske behålla en del av sina liv för sig själva och förblir därför delvis främmande för den andre. I stället för att alltmer gå varandra till mötes fjärmar de sig från varandra och lever mer och mer bredvid varandra i stället för att gå

upp i varandra. Detta kan leda till att en tredje person kommer med i leken, av vilken man förväntar sig större förståelse och uppskattning av det egna jaget. Ibland utmanas äktenskapet och familjelivet av våld och alkoholism, av felaktiga prioriteringar av arbete och karriär, av oväntat stora ekonomiska svårigheter eller av svår sjukdom. I sådan pressade situationer uppfattas ofta en civil skilsmässa som den enda lösningen på problemet och den enda räddningen för det egna jaget.

4.4.2

Eftersom det inte alltid är så att man inte verkligen vill skilja sig, allra minst de äkta par som på allvar har lovat varandra livslång trohet, får man aldrig förhastat tala om skuld. Om detta kan endast de inblandade själva döma och i sista hand bara Gud själv.

4.4.3

Även när skilsmässa tycks oundviklig måste man göra allt för att rädda äktenskapet, inte minst för barnens skull. Då kan förstående själasörjare, goda vänner, släktingar och även andra äkta par vara till hjälp. Man bör även överväga att använda sig av professionell kris- och terapibehandling.

4.4.4

Om det är så att klyftan inte går att överbrygga eller om en skilsmässa redan har varit ett faktum sedan lång tid tillbaka eller om ett nytt förhållande har inletts, får ändå de prövade makarna inte ge upp eller rentav vända Kyrkan ryggen. Som kyrka måste vi alltid förbli öppna för människor i sådana situationer. Man måste då undersöka om den brutna förbindelsen från första början uppfyllt Kyrkans förutsättningar för ett giltigt äktenskap. Att undersöka detta är en uppgift för de kyrkliga äktenskapsdomstolarna, vars arbete måste betraktas som en viktig själasörjande verksamhet.

4.4.5

På grund av outhärdliga förhållanden kan det hända att det inte går att undvika att de båda parterna bor på skilda håll, inte minst för barnens skull, barnen som lider svårt när föräldrarna grälar. I ett dylikt fall

handlar det inte om skilsmässa utan om en upplösning av sammanboendet, en separation. I undantagsfall kan detta godkännas av Kyrkan. Dock måste man då hela tiden försöka finna vägar för att återställa en fredlig och ömsesidig samlevnad.

4.4.6

Är skilsmässan förknippad med ett nytt förhållande, som inte kan välsignas som ett äktenskap trots kyrkorättslig prövning, kan det nya förhållandet inte godtas av Kyrkan. Men den som tar ett sådant steg ska trots allt ändå veta att Gud alltid håller dörren till sitt hjärta öppen. "Är vi trolösa förblir han ändå trogen" (2 Tim 2:13). Den övergivna parten måste stärkas i sin trofasthet. Man måste ägna barnen särskild uppmärksamhet och omsorg. De är alltid de oskyldiga offren vid en skilsmässa. De behöver en familj som är uppbyggd på att två föräldrar älskar varandra i ett verkligt och stabilt äktenskap. Om äktenskapet går sönder kan man bara hoppas på och arbeta för att föräldrarnas kärlek till barnen ändå består.

4.4.7

Eländet vid en skilsmässa visar hur mycket de äkta makarna behöver hjälpen från Gud och från Kyrkan för att de ska kunna leva i sann och trofast kärlek. Utan Guds nåd är detta inte möjligt. De kristna makarna måste därför gång på gång ta Jesu osjälviska kärlek till sin Kyrka som sin förebild (jfr Ef 5:25–32). En absolut förutsättning för att makarna ska kunna bevara och fördjupa kärleken i äktenskapet är att de regelbundet ber gemensamt i hemmet och tar emot biktens och eukaristins sakrament. Barnen bör också mycket tidigt få tillgång till dessa kraftkällor, eftersom sakramenten är nödvändiga för att familjelivet ska utvecklas på ett riktigt sätt.

5

Det kristna äktenskapet och den kristna familjen i det nutida samhället: ett främmande element eller en utmaning?

5.1 FAMILJENS UPPDRAG

5.1.1

Familjen tillhör inte bara Gud och Kyrkan, den utgör samtidigt också grunden för samhället. Därför måste familjen öppna sig för samhället och ta del i samhällslivet. Barn och föräldrar får därför varken isolera sig från samhället eller låta sig uppslukas av det. Familjen är den första sociala gemenskap som barnet lär känna och ska finna sin plats i.

5.1.2

Genom samhället strömmar många intryck in över barnet – genom TV och Internet, genom skola och möten med andra människor. Dessa intryck är av olika värde. Föräldrarna måste hjälpa barnen att utvärdera intrycken och bedöma och bearbeta dem på ett riktigt sätt. Det gäller både för ungdomar och för små barn. Även om ungdomarna självständigt vill utforska och upptäcka världen och dess möjligheter är föräldrarnas åsikter och omdömen viktiga för dem och påverkar dem, särskilt om åsikterna förmedlas i en uppriktig och tålmodig dialog.

5.1.3

Det är särskilt viktigt att följa barnen när de funderar över vad de ska ägna sig åt i framtiden. Vad barnen ska göra ska inte utan vidare bestämmas utifrån vad föräldrarna önskar utan motsvara varje enskilt barns intresse och anlag. Föräldrar och barn måste betänka att Gud har ett mål och en plan för varje människa som hon i frihet måste upptäcka och sträva efter att uppfylla. En sådan plan kan gälla inte

bara äktenskap utan också ett liv i celibat för att bygga upp Guds rike, exempelvis som präst, som ordensmedlem, i andra former av gudsvigt liv eller på olika sätt i tjänst för andra. Ofta finner man denna plan på omvägar. Dock är det viktigt att förbli öppen för Guds plan och att konsekvent följa den när man väl har förstått den. Utifrån sin livserfarenhet ska föräldrarna hjälpa barnet med att komma underfund om vad Gud vill med honom eller henne.

5.1.3

För att gå i land med uppgiften att finna Guds plan med barnet behöver både föräldrar och barn Guds hjälp. Endast genom att umgås intensivt med Gud och hämta styrka hos honom kan barn och föräldrar bli i stånd att gå den rätta vägen.

5.2 ETT HÖGT STÄLLT MÅL

5.2.1

Vår reflektion över äktenskap och familj kan förefalla alltför idealistisk för många. Vi sätter målet högt. Det visar särskilt vårt försvar av att äktenskapet är oupplösligt och att sexualiteten är förbehållen äktenskapet. Många kommer att säga: "En sådan syn på äktenskap och familj är omöjlig att förstå för oss". Får vi biskopar av den anledningen avstå från att tala om den kristna gudsbilden och människouppfattningen och från de krav på äkta makar som är konsekvensen av dessa? Får vi ansluta oss till rådande praxis eller gå den till mötes genom att relativisera alla värden? Får vi dölja Bibelns och Kyrkans lära på grund av att vi lever under andra kulturella betingelser? Som biskopar skulle vi försumma vår plikt om vi inte skulle förkunna den katolska tron i hela dess vidd även i denna fråga. Vi anser att det är nödvändigt att just idag ställa och besvara frågorna om vad som verkligen är sant och har ett bestående värde och att detta är till gagn inte bara för individen utan också för samhället.

5.3 VÄGAR ATT FÖRVERKLIGA MÅLET

5.3.1

Lika utmanande som de uppfattningar vi redogjort för är, lika utmanande blir det när äkta makar och familjemedlemmar faktiskt lever efter dem. De möter ofta oförståelse och utsätts för allvarliga svårigheter.

5.3.2

För unga människor börjar det när de vill ta avstånd från sina jämnåriga kamraters sex- och njutningsskultur. Det kräver mycket mod och kraft att göra sig fri i det avseendet. Unga människor vill som bekant ogärna skilja sig från mängden när det handlar om ett allmänt accepterat förhållningssätt bland jämnåriga, i synnerhet om de själva finner det lockande. Det enda de kan ha hjälp av är att de har fått en uppfostran som övertygat dem och att föräldrar och lärare följer deras utveckling och uppmuntrar dem. Möjligheten att finna likasinnade kamrater kan också hjälpa dem att stå på sig och tycka att det är mer värdefullt att växa in i en verklig kärleksrelation än att hänge sig åt ett sexuellt umgänge före äktenskapet.

5.3.3

De unga måste inse att en fullödig och verkligt lyckliggörande sexuell hängivelse vilar på en kärleksrelation mellan man och kvinna inom äktenskapet, en allt omfattande kärlek där parterna förblir trogna mot varandra och där de är öppna för att få barn och att uppfostra dem. Kärlek är så mycket mer än bara "sex".

5.3.4

Så länge som ungdomarna lever i familjen är de i viss mån skyddade, även om de också redan då blir utsatta för frestelsen att ge sig in i ett umgänge frigjort från etiska regler. Så snart som de lämnar föräldrahemmet för att studera, arbeta eller för eget boende blir det betydligt svårare att hålla sig borta från personer med dåligt inflytande. Även då måste föräldrarna försöka upprätthålla en intensiv kontakt och dialog med dem.

5.3.5

Om det så småningom utvecklas en allvarlig relation mellan en pojke och en flicka bör de redan från första början komma överens om gränserna för sitt förhållande. De bör tala öppet om det och ta emot råd av andra.

5.3.6

När de blivit övertygade om att de vill satsa på att bilda en stabil familj, ska de blivande äkta makarna allvarligt diskutera det äktenskapliga livet med varandra och lägga fast målet för det. Senare kan de gå tillbaka till dessa samtal. De ska också om möjligt tala med sina föräldrar och andra vuxna som de har förtroende för. Just under förberedelseiden före vigseln ska de, privat och gemensamt, be om Guds hjälp och kraft och regelbundet delta i Kyrkans gudstjänstliv, även om de inte tillhör samma samfund. Då kan församlingen genom sitt positiva intresse stärka dem i deras avsikt att utforma det framtida gemensamma livet efter Guds plan.

5.3.7

Vi vet att äktenskapet från samhällets sida och i vissa kyrkliga kretsar inte längre betraktas som ett stabilt livslångt förbund. Inte heller sätter man längre till fullo värde på familjen och då särskilt på dess betydelse för barnen. De vuxnas intresse sätts ofta i första rummet. De unga makarna måste därför vårda sin kärleksrelation och vara inställda på att få barn. Individuella eller gemensamma önskningar i fråga om bostad, bekvämlighet och fritid får inte hindra dem från att bygga upp en familj. När barnen så småningom kommit till världen måste vården av dem gå före allting annat. Därför ska föräldrarna på ett tidigt stadium försöka inrätta sin yrkesmässiga verksamhet på ett sådant sätt att omsorgen om barnen och deras fostran inte kommer i andra hand. Stat och samhälle har skyldighet att sörja för att detta blir möjligt. För föräldrarna återstår den ofta svåra uppgiften att få sina önskningar om karriär och välstånd liksom personliga fritidssysselsättningar att gå ihop med barnens behov och önskningar. Barnens uppfostran ska vara en gemensam angelägenhet för fadern och modern. Föräldrarna ska fortsätta att vårda sin kärleksrelation och leva den så att familjen utvecklas som de önskat.

5.3.8

Kontakt med släktingar kan vara av stort värde. Det är också önskvärt att familjen träffar andra likasinnade äkta par och deras barn, utbyter erfarenheter med dem så att de ömsesidigt kan stödja varandra. Inte minst ska familjen utgöra en "huskyrka". Föräldrar och barn bör be gemensamt och fira de kristna högtiderna även hemma. Som familj ska man gå till kyrkan för att där söka kraft och styrka. Det är önskvärt att familjen aktivt tar del i församlingens liv.

5.3.9

I dagens läge är det inte lätt att leva i ett stabilt äktenskap och bilda och forma en stark familj där medlemmarna vet att de är accepterade. Dock är sådana äktenskap och familjer inga föråldrade modeller för livet utan innebär för somliga en utmaning att tänka igenom mål och mening med det egna livet, som ofta inneburit en besvikelse.

5.3.10

Även i förhållande till samhället kan äktenskap och familj ge upphov till nytänkande på det sätt vi beskrivit. Som vi nämnde redan i inledningen har materialism, individualism och en vittgående frigjordhet i livsföringen gripit omkring sig. Men dessa fenomen kan inte ge något yttersta fäste i livet. Däremot kan äktenskap och familj som grundas på oegennyttig, ömsesidig kärlek och som Gud har skänkt varaktighet åt, verkligen erbjuda en fast punkt och trygghet. Sådana äktenskap och familjer utgör samhällets fundament.

5.3.11

Kristna som lever i ett stabilt äktenskap och bygger upp en solid familj fyller alltså en viktig funktion. De är tecken på att Jesus Kristus förverkligar frälsningen och de förkunnar hans evangelium.

6

Kyrkans hjälp: familjen och församlingen

6.1.

6.1.1

Från första början har Kyrkan varit medveten om det stora värdet i äktenskap och familjeliv, men också om de svårigheter som kan uppstå. Jesus Kristus ställde så stora krav på äkta makar att lärjungarna utbrast: "Då är det bäst att inte gifta sig" (Matt 19:10). Herren lugnade dem visserligen men tog inte tillbaka något i sina krav på att äktenskapet är ouplösligt och att de äkta makarna ska vara obetingat trogna. Han gjorde också klart att barnen alltid kräver uppmärksamhet och ömhet och att de aldrig får skuffas undan (jfr Luk 18:15–17).

6.1.2

Aposteln Paulus betonade att det i äktenskapet handlar om att mannen och kvinna älskar varandra "som sin egen kropp" (jfr Ef 5:28). Det handlar om en lika djup kärlek som den Jesus visat sin Kyrka (Ef 5:25). Aposteln betonar också att barnen är skyldiga att visa föräldrarna kärlek och omsorg på samma sätt som föräldrarna gör i förhållande till sina barn (jfr Ef 6:1–14; Kol 3:20 f).

6.1.3

Under historiens lopp har det ofta utbrutit häftiga diskussioner om innehållet i de kyrkliga föreskrifterna om äktenskapet. Kyrkan har emellertid förblivit ståndaktig i sitt försvar av detta. Hon har vetat att hon är förpliktigad till att inte ge efter, eftersom det rör sig om en befallning från Herren. Kyrkan har även försvarat mannens och kvinnas lika värde i äktenskapet. Hon har varit angelägen om att barn får en god uppfostran. Dessutom har hon inrättat egna skolor som samtidigt

erbjudit undervisning för alla. Abort och utsättandet av nyfödda barn för att de skulle dö har Kyrkan alltid fördömt å det skarpaste.

6.1.4

Även idag håller Kyrkan sin hand över äktenskapet och värnar om ett äkta familjeliv. I konstitutionen *Kyrkan i världen av idag* har Andra Vatikanconciliet yttrat sig i ämnet på ett sätt som inte går att missförstå. Senare har påvarna offentliggjort klara och entydiga encyklikor och apostoliska skrivelser över ämnet. Vi nämner här särskilt påven Johannes Paulus II:s alltjämt aktuella apostoliska skrivelse *Familiaris Consortio* om äktenskap och familj, från år 1981. Utifrån sådana skrivelser beskriver även vi, biskopar och präster, i vår förkunnelse och i vår kristendomsundervisning hur ett sant äktenskap ser ut, och betonar hur viktigt det är med äktenskap och familj så att alla kan lära känna och se värdet i det.

6.1.5

Vi vill ägna särskild uppmärksamhet åt de ungdomar som förbereder sig inför äktenskapet. Vi rekommenderar att de erbjuds kurser, där man behandlar både äktenskapet som sådant men också hur de rätt ska hantera sin sexualitet, bygga upp familjen och uppfostra barnen. Dessutom rekommenderar vi att man bildar familjegrupper där man kan utbyta erfarenheter och uppmuntra varandra att fördjupa äktenskapet och låta det bli fruktbart. Sådana kurser kan eventuellt ledas av äldre äkta makar med deltagande av en präst.

6.1.6

Församlingarna ska försöka finna sätt att få igång barnverksamhet och bygga upp en tilltalande ungdomsverksamhet. Detta ska inte vara något alternativ till föräldrahemmet. Tvärtom ska föräldrarna genom sådan hjälp få möjlighet att låta barnen möta fler människor, så att de under god ledning utvecklas och blir öppna för andra.

6.1.7

De katolska skolorna är och förblir viktiga. De måste ge undervisning på hög nivå och på lämpligt sätt ge riktlinjer för de ungas utveckling.

Inom dessa ramar kan och bör man också ge en riktig och väl underbyggd sexualundervisning.

6.1.8

Som kyrka får vi inte glömma de ensamstående mödrar och fäder (ogifta eller frånskilda) som ensamma uppfostrar sina barn. Med dem ska man söka möjligheter och vågar att klara upp situationen och de svårigheter som är förknippade med den. Kyrkan är till också för dem. Detsamma gäller för dem som blivit änkor eller änklingar. Särskild uppmärksamhet bör ges barn i brustna äktenskap. Man måste på lämpligt sätt följa deras utveckling och ge dem stöd och uppmuntran.

6.1.9

För att så många som möjligt, med Guds hjälp och kraft, ska kunna leva i ett gott äktenskap, hålla ut i det och bygga upp en stark familj till gagn för barnen, behövs böner från dem det gäller, liksom från andra församlingsmedlemmar och från ordensfolket. Ungdomar, äkta makar men även de som blivit besvikna i sitt äktenskap och i sin familj ska finna trygghet i bönen och i det kyrkliga livet. De kan vara helt förvisade om att de är älskade av Gud.

6.1.10

Vi biskopar vill i själavården lägga stor vikt vid äktenskapet och familjelivet. Vi förordar att präster och diakoner predikar och firar liturgin på ett sådant sätt att just äkta makar och ungdomar känner sig tilltalade, hjälpta och stärkta. Alla andra som deltar i katekesundervisning och i själavård för ungdomar liksom i förberedelsesamtal inför äktenskapet ska betona hur oerhört värdefullt och djupgående det kristna äktenskapet och familjen är. Vi uppmanar också allmänheten att ge nödvändigt samhälleligt stöd åt äktenskap och familjeliv och att värdesätta och uppskatta familjen som en bärande kraft i samhället.

7

Avslutning

7.1

7.1.1

Vi skulle vilja avsluta detta herdabrev med ett citat ur påven Johannes Paulus II:s apostoliska skrift *Familiaris Consortio* om äktenskap och familj.

7.1.2

I slutet hänvisar påven till den heliga familjen i Nasaret som en förebild och som en styrka för alla kristna äktenskap. Han säger:

7.1.3

“Genom Guds hemlighetsfulla rådslut har Guds Son levt i det fördolda i den heliga familjen i Nasaret. Den är därför urbild och exempel för alla kristna familjer. Denna familj, ensam i sitt slag i hela världen, har levt okänd och stilla i en liten ort i Palestina; den har hemsökts av fattigdom, förföljelse och förbannelse och den har förhärlikt Gud på ett ojämförligt upphöjt och oförfalskat sätt. Denna familj kommer inte att vägra ge sin hjälp åt den kristna familjen. Den vill bistå alla familjer i världen när familjerna troget utför sina dagliga plikter, när de lider av ångest och stora svårigheter, när de på ett ädelt sätt stöder andra i deras nöd, när de med glädje uppfyller sin kallelse.

7.1.4

Må den helige Josef alltid bevara, skydda och upplysa dem, Josef den ‘rättfärdige’, den outtröttlige arbetaren, den trofaste vårdaren av den dubbla skatt som anförtrotts honom!

7.1.5

Må Jungfru Maria, på samma sätt som hon är Kyrkans moder, också vara 'huskyrkans' moder. Må varje kristen familj tack vare hennes moderliga hjälp verkligen bli 'en kyrka i det lilla', där Kyrkans hemlighet återspeglas och blir levd. Hon, Herrens tjänarinna, må vara föredömet för hur man på ett ödmjukt och storsint sätt tar emot Guds vilja; må hon, den lidande modern vid korsets fot, lindra all smärta hos dem som lider av svårigheter i sina familjer, och torka deras tårar.

7.1.6

Och må Kristus, världsalltets herre och konung, familjernas konung, liksom i Kana, vara närvarande i varje kristet hem, en källa till ljus, glädje, glad tillförsikt och kraft. Må varje familj på sitt sätt och med gott mod bidra till hans rikes ankomst i denna värld, 'sanningens och livets rike, helighetens och nådens rike, rättfärdighetens, kärlekens och fridens rike'. Detta rike är målet för historien" (nr 86).

7.1.7

Denna påvens önskan vill vi biskopar göra till vår egen och framföra till er alla av hela vårt hjärta.

Anders Arborelius
biskop av Stockholm

Gerhard Schwenzer
biskop av Oslo

Czeslaw Kozon
biskop av Köpenhamn

Johannes B.M. Gijzen
biskop av Reykjavik

Józef Wróbel
biskop av Helsingfors

Gerhard Goebel
biskopsprelat av Tromsø

Georg Müller
biskopsprelat av Trondheim

William Kenney
hjälpbiskop av Stockholm

Hans Martensen
biskop em Köpenhamn

M. Bernt Eidsvig
biskop electus Oslo

Reykjavik 12 september 2005

